

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. IV. Conscientiae sine haesitatione vllâ actionem aliquam vt licitam
permittenti, etiamsi erret, modo inuincibiliter, impunè creditur & absque
peccato eam sequitur voluntas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

recens transgressorum, cuius veneno sic correpto tandem contabesceret. Et quidem quinquaginta tria, eo modo, à se numerabat perpetrata virorum præcipuorum eâ in vrbe homicidia. Rogatus à me, eecur ab excreatione, aliis tam cruentâ, non abstineret? Respondebat candidè, id verò non esse in manu suâ; vrgeri se nimium homines trucidandi libidine. Erat interim homo mitissimus. An autem peccasse quis credat virum illum, saltem ex Conscientiâ erroneâ, cum ab actione non abstinet, quàm sine summo scelere non posse confici Conscientia dictabat? Numquàm id sanè crediderim: præpeditam enim habebat in hâc parte mentem, sui libertatisque suæ non satis competentem; & sic defectu libertatis, nulla erat Conscientiæ obligatio; quæ iure suo excidit, quoties incidit in voluntatem non omnimodis liberam, & ad agendum aut non agendum penitus expeditam.

§. I V.

Conscientiæ sine hesitatione vllâ actionem aliquam permittenti, etiamsi erret, modò inuincibiliter, impunè creditur, & absque peccato eam sequitur voluntas.

18. **H**is ita ritè expositis, ad secundam partem accingamur. Et siquidem ostensum jam est, eam esse Conscientiæ auctoritatem à Deo, quasi voluntatis suæ interpreti & denuntiatori legitimo concessam, vt quæcumque ab eâ etiam per errorem mandata deferuntur, vim suæ legis obtineant, cui nefas sit obedientiam denegare, licèt cæteroquin res nec prohibita esset nec illicita: istud modò inquirendum est, an etiam vice versâ, Conscientia actionem aliquam voluntati possit permittere quasi licitam, cum tamen à Diuinis legibus, aut naturæ, aut etiam humanis prorsus sit prohibita; & an hoc modo rem proponendo, voluntatem ab omni obligatione liberet, sic vt actionem illam naturâ suâ malam, sine vllò tamen crimine impunè committat. Res est scitu pernecessaria, vt quæ sese humanis actionibus sæpissimè intermiscet.

Dico

Conscientia ex inuincibili errore a- lionem aliâs malam per- mittenti, pa- retur abique peccato. Dico igitur secundò, quotiescumque Conscientia bonâ fide, 19. & absque vllâ formidine dicat actionem aliquam licitè exerceri, nullius malitiæ conscia, quæ tamen in actione ponendâ, reipsâ est; voluntatem tali Conscientiæ rectè acquiescere, neque vlli esse crimini obnoxiam. Nam si D. Paulo teste *omne quod ex fide non est, peccatum est*, certè vicissim quod ex fide bonâ, seu Conscientiâ est aut fit, peccatum non esse, videtur D. Pauli sententiæ & menti admodum congruere; imò & rationi. Quæ sanè admodum debet esse perspicua, cum eam Catholicorum omnium *Ad Rom. 14. v. 23.*

Est commu- nis Catholi- corum sen- tentia.

Probatur primò ex ma- turâ legis ignorata aut non denun- tiata.

Et licet verè errat, erras tamen sine culpâ aut scelere.

Scholasticorum, & Papæ Scholâs & Ecclesijs, communem fuisse, etiam suo tempore Lutherus, uti mox videbimus, infulsè lamentetur. Et verò, si nulla prorsus lex, uti omnibus juris tam Diuini quam humani consultis in confesso est, Rem-publicam obstringit nisi legitimè fuerit proclamata & verò etiam denunciata; neque peculiaria majorum imperia à priuato homine iure possint exigi, nisi ratione bonâ & legitimè ad eum perlata fuerint; quo quæso ex capite, voluntatis Diuinæ aut humanæ legis rea dicetur mens, si nulla legis ei facta est legitima denuntiatio? Atqui legem illam legitimè voluntati patefacere sic ut obliget, id quidem solius est Conscientiæ, quod nemo negauerit: itaque si illa silet, neque rei malitiam aut prohibitionem vllam exponat, nullum sanè, si actio illa ponitur, hîc video crimen posse committi. Silet enim Conscientia bonâ fide, eò quòd præceptum omne ignoret ex hypothesi, & sic nulla est in illo silentio malitia. Voluntas verò minimè peccat, Conscientiam innocentem innocens ipsa nec mali appetens, bonâ fide ducentem dum sequitur; alium enim, cuius vestigiis insistat, non habet ducem. Multò autem euidentiùs à scelere eximitur voluntas, si Conscientia non tantum malitiam actionis non exhibet, sed præterea, uti fit sæpissimè, positiuè, ut aiunt, peccatum non esse iudicet quod tamen verè peccatum est.

Ast, errat inquit Conscientia. Fateor; at quid deinde? errat 20. tamen innoxie. Et sic errantem si sequatur voluntas, parata sequi etiam non errantem, tu scelus dicis? Audi. Tu me perperam agere criminaberis, si Regis imperia, quæ mihi per Scribæ qui ei semper est à litteris, legitimas verasque tabulas deferuntur, promptè & sine cunctatione vllâ, aut animi dubio executioni mandauerim; tu inquam Regi iniurium me fuisse dixeris, eò quòd

quod per Scribæ errorem aut ignorantiam, alia ad me mandata delata sint, quàm quæ Rex ipse mente conceperat, & à me voluisset facta dari? Cerrè si id quod egi, Regiæ menti non responderit; egi tamen ea, quæ, quin ejus voluntati congruerent, minimè dubitabam. Quinimò obedientem me, etiam errando demonstro, Regiæque voluntatis admodum obseruantem, qui Regis assessori & Scribæ tam facilè & tam exactè pareo. Idem prorsùs hîc contingit: tantùm immutanda sunt Regis & Scribæ, inserendaque Dei Conscientiæque nomina, & res est eadem. Nam utcumque Diuina lex & voluntas manifesta sit & euidens; tamen id etiam constat, eâ non obstringi me, nisi mihi manifesta sit, & innotuerit. Voluntas autem naturâ suâ cœca est; neque vllam rerum agendarum habet scientiam, nisi quam ei præstat Conscientia: Conscientia verò aut nullum voluntatis Diuinæ affert mandatum, aut affert per errorem immutatum. Sequitur istud humana voluntas. Quid quæso hîc agit abs re, aut quâ in parte sese voluntati Diuinæ opponit? Quòd rem agat, inquis, à Deo prohibitam. Prohibitam si voces, eò quòd actionem illam, si Dei præceptum ei innotesceret, minimè licitum esset exhibere, fateor esse prohibitam. Prohibitam verò, sic vt hæc de quâ agimus Voluntas, eam hoc in statu in quo est, licitè & sine scelere non possit exequi, id verò prorsùs nego. En verò quàm sit innocens voluntas; sanè ita constituta est, vt ne latum quidem vnguem à Dei voluntate velit discedere. Quid igitur acturam existimas, si vel minima mali species sese offerret? abstinere sine dubio à re propositâ: & perire mallet, quàm tam justis Dei imperiis refragari. Itaque quod agit, bonâ fide agit; & bonâ fide Conscientia id agi permittit, aut etiam agendum iudicat; itaque omnia cum hîc fiant fide optimâ, sanè peccatum non est, nec à Conscientiâ, nec à voluntate.

*Quomodo
talis actio di-
censia sit vo-
luntati cum
non prohibi-
ta.*

- 2 I. Rem omnem exemplis declaro. Certum licèt sit, mendacium omne Diuinâ lege prohiberi, si tamen Conscientia mihi in euidenti periculo mortis constituto, sine vllâ hæsitacione dictet, mentiri posse me, vt morti injustè inferendæ, me, aut quemuis alium eripiam; sanè mendacium proferre possum sine crimine, imò & debeo, vt charitatis aut misericordiæ, quæ mihi exhibentur, præcepta obseruem. Quinimò eo in casu, vt egregiè docet Castro-Palao, Deus ipse præcipit esse mentiendum, non quidem

*Exponitur
per casus
particulares
hac senten-
tia.*

Castro-
Palao de
Consc.
disp. 1. pun.
2. ad 3.

absolutè, inquit, sed ex suppositione quòd Conscientia errans id dicit.

Rursum quamvis Ecclesiæ præceptum sit, abstinendum esse à carnibus die veneris, si per ignorantiam iudico non esse diem veneris; ac proinde eam me tunc lege non teneri, impunè vescor carnibus. Aut si ratione bonâ, aut medici iudicio inductus, planè iudico carniū esum valetudini prorsus esse necessarium, quamvis reipsâ non conducatur; non tantum possum, sed & manifestè obstringor edictum errantis sequi Conscientiæ; modò sic constitutus sit animus, ut nullâ malitiæ fortè latentis suspitione agitetur; & ab omni esu carniū paratus sit abstinere, si vel minima Dei offensa actioni suæ foret intermixta.

Probatur 2.
ex naturâ
voluntarij,
quod ad pec-
candum re-
quiratur.

Ut verò eorum quæ jam dicta sunt penitiùs asseram fundamentum, & rationem, è quâ sententiæ allatæ pateat euidencia; istud certè nemo Theologorum negauerit, ad constituendum peccatum, si non requiritur, ut planè sit liberum istud committere, aut non committere, saltem ut minimum requiri, ut sit voluntarium. Ita sentiunt omnes scholæ nullâ penitus dissentiente. Atqui error hic de quo agimus, aut ignorantia inuincibilis, tollit omne voluntarium; igitur & peccatum. Hypothesis, manifesta est D. Thomæ sententiâ, & porrò communis omnium sensus. Audi Doctorem Angelicum, totam rem dilucidè explanantem. *Dicendum, inquit, quòd cum de ratione peccati sit, ut sit voluntarium, intantum ignorantia habet excusare peccatum in toto vel in parte, inquantum tollit voluntarium.... Cum autem ignorantia sit in intellectu, ordo ignorantie considerari potest ex ordine intellectus ad voluntatem. Precedit enim ex necessitate actus intellectus actum voluntatis; quia bonum intellectus, est voluntatis objectum. Et idè sublatâ cognitione intellectus per ignorantiam, auferitur voluntatis actus; & sic tollitur voluntarium quantum ad hoc quod est ignoratum. Vnde si in eodem actu aliquid sit ignoratum & aliquid scitum, potest esse voluntarium quantum ad hoc quod est scitum; semper tamen est inuoluntarium quantum ad hoc quod est ignoratum: siue ignoretur deformitas actus (puta cum aliquis nescit fornicationem esse peccatum, voluntariè quidem facit fornicationem, sed non voluntariè facit peccatum) siue ignoretur circumstantia actus; sicut si aliquis accedit ad mulierem quam credit esse suam; voluntariè quidem accedit ad mulierem, sed non voluntariè ad non suam.*

En

En vt Sanctus Doctor sine vilo discrimine loquatur de ignorantia juris naturalis aut Diuini, in primo casu, & de ignorantia vt vocant facti, in secundo; quod mox nobis erit vsui. Enumeratis deinde aliquot ignorantia affectata & voluntaria generibus, quibus docet minui quidem aliquando; non tamen penitus tolli voluntarium, tandem sic ad rem meam concludit articulum. *Si autem ignorantia nullo predictorum modorum sit voluntaria, puta cum est inuincibilis, & tamen est absque omni inordinatione voluntatis, tunc totaliter facit actum sequentem inuoluntarium.* Tollit tunc igitur ex mente D. Thomæ, omne peccatum. Deinde vt se, & auctoritatem D. Ambrosij, quam sibi opposuerat, explanet, ita pergit. *Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Ambrosij sic solet exponi: Grauissime peccas, si ignoras; id est periculosissime: quia dum nescis te peccare, remedium non queris. Vel loquitur de ignorantia affectata, quam aliquis ignorare vult, ne à peccato retrahatur.* Hæc mens est D. Thomæ, hæc sententia plana & dilucida. Non habeo quod apponam.

S. V.

Exponuntur tres modi quibus error inuincibilis committi possit à Conscientia, qui tamen ei culpa veri non possit.

- 2.4. **I** Stud tamen explicandum adhuc restat, quo pacto error ille qui peccatum excuset, Conscientia possit obrepere, sic vt de errore saltem ipso, non possit à Deo conueniri. Nam si dolo malo, aut per conniuentiam sceleris affectata est ignorantia, certum id est perperam agi omnia. Aliqua enim sine dubio peruersitas menti occurrit; quam ignorare dum satagis, ipso ignorandi studio, eam te aliquouique percepisse confiteris. Hoc autem non est penitus ignorare malum: & sic non agitur bonâ fide, sed prorsus malâ & peruersâ. De hâc verò hic non agimus. Dicendum est igitur quis error ille sit, & quot modis Conscientia obueniat; is, inquam, qui & ipse inculpatus sit, & qui malam licet actionem exhibendam voluntati proponat, eam tamen à peccato absoluat.